

УДК 37.091.31 (477+4)

ШВЕЦЬ Т. Е.,
кандидат педагогічних наук,
Приватна школа «Афіни» м. Києва,
м. Київ, Україна

ТЬЮТОРСЬКІ ПРАКТИКИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД УКРАЇНСЬКИХ ТА ПОЛЬСЬКИХ ШКІЛ

Актуальність. Останнім часом в українському суспільстві на широкому рівні активно обговорюється питання якості шкільної освіти та управління нею. Для подальшого позитивного розвитку суспільства необхідні особистості, здатні до свідомого вибору власного життєвого шляху, відповідальні за себе, своїх близьких, суспільство та державу в цілому, толерантні, ініціативні, зі стійкою громадянською позицією. Сьогодні ж існує суперечність між запитами суспільства та традиційними освітніми практиками. В Концепції нової української школи зазначено, що, як і 10, 20, 50 років тому, пересічні українські учні здобувають в школі застарілі знання, тому вони спроможні лише відтворювати фрагменти несистематизованих знань, проте часто не вміють застосовувати їх для вирішення життєвих проблем [5, с. 4].

При такій організації освіти, практично, не передбачено свободи вибору для учнів, а саме: вони мають мінімальні можливості вибору цілей, методів, форм, темпу, змісту освіти. У зв'язку з цим представляється досить актуальним створення сприятливих умов для формування навичок ініціативної, самостійної, відповідальної діяльності. Ці завдання можна ефективно вирішити при реалізації в освітньому закладі практик індивідуалізації. Виклик індивідуалізації вимагає створення реальних можливостей для учня самому бути ініціатором навчальної активності, стати творцем власного індивідуального освітнього шляху, який він вибудовує всередині широкої освітньої реальності.

Метою статті є аналіз тьюторських практик з реалізації індивідуалізованого підходу у навчально-виховній діяльності польських та українських шкіл.

Основний зміст. Освіта повинна підтримувати зростання учня як особистості, сприяти становленню в нього критичного, креативного мислення, емоційного інтелекту, вмінню навчатися, бути самостійним, вміти робити вибір, приймати рішення та нести відповідальність за свій вибір, своє майбутнє (в тому числі й за освіту).

Здатність освітнього закладу своєчасно реагувати на виклики часу, запити суспільства та впроваджувати нові освітні практики дозволяє створювати умови для розвитку саме такої особистості. Задача школи допомогти учню побачити та зрозуміти свої індивідуальні особливості та навчити їх використовувати в будь-якій свої діяльності. Розуміння самого себе, самоефективність та самооцінка впливають на цілі, на які орієнтуються учні, а підтримка в цьому процесі зміцнюють довіру учнів та розкриває їх потенціал як людини і члена суспільства. І всі ці завдання, які ставить перед собою сучасна школа, можливі за умов індивідуалізації в освіті (що вже зроблено в багатьох розвинутих країнах), яка є головною ознакою методики тьюторингу. Основний ресурс тьюторингу полягає в тому, що цей метод допомагає людині знайти та вибудувати свій шлях, посилюючи самого себе та, одночасно, інших людей, серед яких живеш, дієш. Людина розуміє себе, свій стиль діяльності, сприймає свої потреби, бажання, цінності, задачі – з одного боку, а з іншого – усвідомлює соціальну відповідальність перед іншими, тобто досягнення різного та спільного одночасно.

Саме індивідуалізація в освіті є одним із принципів тьюторингу. Сутність концепції індивідуалізованого навчання полягає у визнанні того факту, що кожен учень має власні пізнавальні інтереси, потреби, цілі, преференції, які повинні враховуватися в процесі організації освітнього процесу. Визначення та розуміння потреб кожного учня є одним з основних принципів педагогічного дизайну (перед створенням навчального курсу або програми ретельно досліджуються потреби учня, бо саме учень, а не вчитель чи шкільна програма знаходиться в центрі освітнього процесу). Саме тут ми говоримо про те, що тьюторинг – один з методів індивідуалізації, коли увага зосереджена на конкретному учні. В основі тьюторингу як освітнього методу лежить розвиток індивідуальної особистості та умови ефективності цього процесу, що спирається на сучасні концепції розвитку людини, управління своїми талантами, різних коучингових шкіл, концепції самовиховання.

Автори книги «Зробіть навчання персональним» (Make Learning Personal) Barbara Bray і Kathleen McClaskey підкреслюють, що індивідуалізоване навчання - це не те, що застосовується по відношенню до учня, воно виходить від учня! Ролі вчителя і учня докорінно змінюються, тож як учитель, так і учень повинні знати, як саме учень може краще навчатися (стиль навчальної діяльності, темп руху тощо) [10].

Учень в системі індивідуалізованого навчання:

- Сам веде свою освіту;
- Нерозривно пов'язує навчання із своїми інтересами;
- Бере участь у плануванні власного навчання;
- Має свободу вибору;
- Ставить власні навчальні цілі;
- Створює нетворк – спільноту з людей (вчителів, учнів, експертів), які цікавляться тією ж темою, з якими або від яких він може вчитися;
- Самостійно набуває нових компетенцій, використовуючи сучасні технології тощо.

Аналіз психолого-педагогічних джерел дозволяє стверджувати, що ідея індивідуалізації відображена у філософських, соціологічних, психологічних та педагогічних концепціях багатьох дослідників, починаючи з давна. Свідоцтво тому ми знаходимо у філософських працях Аристотеля, Гегеля, Конфуція, Платона, Сенеки, Сократа, у педагогічних дослідженнях А. Дистревега, Я. Коменського, Д. Локка, І. Песталоцці, Ж. Руссо. У ХХ столітті дослідження індивідуалізації відбувалося з різних методологічних позицій (Е.Вебер, Д. Д'юї, Г. Олпорт, А. Маслоу, С. Рабунський, К. Роджерс, І. Унт та ін.).

У педагогіці склалося два основні підходи до визначення поняття «індивідуалізація» по відношенню до освітньої сфери. З одного боку, традиційна педагогічна наука трактує індивідуалізацію як особливу організацію освітнього процесу, коли вибір засобів, прийомів, темпів освіти враховує індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку їхніх здатностей. Тобто, дорослі підбирають у відповідності до особливостей дитини зміст та технології навчання та виховання. З іншого боку, сучасні науковці (Ковальова Т.М., Тубельський О.Н., Щедровицький П.Г., Ельконін Д.Б. та ін.) диференціюють поняття «індивідуалізація» та «індивідуальний підхід в освіті». Так Т.М. Ковальова фіксує принципову відмінність процесу індивідуалізації та індивідуального підходу в освіті. Індивідуальний підхід в навчанні здійснюється в шкільній практиці для підтримці ефективності самого навчання, спрямованого на соціалізацію людини. Щоб цей процес був більш ефективним, а кожен випускник школи зміг би знайти своє місце в суспільстві і бути успішним, необхідно при організації навчання враховувати, що всі діти різні, мають різний темп сприйняття і запам'ятовування інформації, переважно використовують певні канали

сприйняття та ін. Індивідуалізація ж має більш ширше завдання – управління власним освітнім шляхом, коли змінюється позиція учня – він стає суб'єктом, а не об'єктом навчання. Ковальова Т.М. зауважує, якщо школа ставить своєю додатковою задачею індивідуалізацію, то необхідно знайти спеціальні педагогічні засоби та форми організації освітнього процесу та освітнього простору, які відповідають віковим особливостям та виводять на процес індивідуалізації [4, с. 70]. А. Теров наголошує на актуальності індивідуальної сутності людини, що характеризує її як суб'єкта життєдіяльності, яка формується завдяки особливому механізму та способу особистого та соціального розвитку - індивідуалізації [8].

Таким чином, під індивідуалізацією освітнього процесу в широкому контексті ми будемо розуміти спосіб забезпечення кожному школяреві права і можливості на формування власних освітніх цілей і завдань, власного освітнього шляху, надання осмисленості навчальним діям за рахунок можливості вибору, привнесення особистих смислів, замовлення до свого навчання, бачення своїх навчальних і освітніх перспектив, відповідальності учня за вибір та результати.

Процес індивідуалізації передбачає відповідні етапи, а саме: поглиблена діагностика дитини для проектування на основі результатів індивідуального шляху навчання та розвитку; надання дитині можливостей вибору; діяльність педагога і дитини з підтримки та розвитку індивідуальності; підвищення ролі самостійної діяльності учнів [7, с. 347-352]. Саме тут ми говоримо про те, що тьюторинг – один з методів індивідуалізації, коли увага зосереджена на конкретному учні. Індивідуалізація пропонує цілісний погляд на людину, як на багатовимірну особистість: мислення, духовність, воля, почуття, тіло [13, с. 20].

Технологія індивідуалізованого навчання - така організація навчального процесу, яка передбачає проектування педагогічної діяльності на основі індивідуальних якостей дитини (інтересів, потреб, здібностей, інтелекту та ін.). Технології індивідуалізації передбачають особистісно-орієнтовний, індивідуальний, діяльнісний методологічні підходи. Основними методами, які використовуються при реалізації індивідуалізації є творчі та розвивальні, а організаційними формами, окрім академічної, виступають альтернативна, клубна, індивідуально-групові, індивідуальна [7].

Сьогодні можна відмітити кілька тьюторських моделей, які реалізовані як в Україні, так й в європейських країнах. В даній статті ми розглянемо приклади Приватної школи «Афіни» м. Києва та кількох шкіл Польської Республіки, які вже досить довго працюють в парадигмі індивідуалізації.

Обираючи основним концептом своєї освітньої діяльності педагогічний колектив Приватної школи «Афіни» м. Києва базувався на тих положеннях індивідуалізації, які були зазначені вище. Вся освітня система школи побудована на принципах індивідуалізації. Кожен учень має свого тьютора, який супроводжує процес індивідуалізації та допомагає підопічному визначити свій особистий освітній шлях. Заняття відбуваються не в класах, а в динамічних групах, коли учні розподілені за різними критеріями (віковими, інтересами, здібностями, запитамі). Всередині школи існує п'ять ступенів, які об'єднують учнів за віковою ознакою, перехід з ступеню на ступінь передбачає опанування учнями вимог, які є на кожному ступені (відповідає віковим, психофізіологічним та інтелектуальним критеріям).

Спираючись на дослідження Дж. Хекмана, М. Селігмана та, завдяки, тісній співпраці з польськими партнерами і колегами Collegium Wratislaviense (освітня установа, яка багато років навчає педагогів тьюторським компетенціям, спираючись на традиції англійських вишів та сучасні дослідження в педагогіці, філософії та психології) в школі впроваджено індивідуальний тьюторинг. Від початку навчального

року і до його завершення тьютор супроводжує свого підопічного, відслідковує його прогрес в будь-якій діяльності.

В школі використовується тьюторинг розвивальний та науковий, інколи вони поєднуються. Результатами таких індивідуальних зустрічей можуть бути індивідуальні проекти учнів, розвиток життєвих навичок, самостійного мислення, критичного мислення, планування свого майбутнього, розуміння свого майбутнього, здатність визначати свої цілі, способи їх досягнення, враховуючи свої потреби, інтереси, здібності. Ініціаторами таких проектів стають самі учні, які звертаються до тьютора за підтримкою в даному виді діяльності.

Для того, щоб відбувся тьюторинг повинна бути можливість вибору для учнів і досягти цього можливо при створенні особливого освітнього середовища, який організований в школі «Афіни». Окрім традиційних гуртків, театру та заходів виховного характеру, де кожен має можливість спробувати та знайти себе в різних видах діяльності, в різних ролях, також є свої родзинки. Учні школи мають можливість обирати свій бажаний рівень навчальних досягнень. На початку кожного триместру (школа працює по триместрах) всі учні разом з тьютором та батьками підписують договір на триместр, в якому зазначається бажаний рівень навчальних досягнень по кожному предмету, за що відповідальність несе учень. Наприкінці триместру відбувається аналіз результатів та робляться висновки, що досягнуто, що ні та чому, якими можуть бути подальші кроки.

В початковій школі протягом року проходить ігри (Рейтингова, Екіпажна), що по суті є інтегрованими курсами з різних предметів, які діти опановують в ігровій формі, виконуючи різні завдання під керівництвом дорослого – капітана. Відпрацьовується здатність працювати в команді, самостійність, креативність, ініціативність та відповідальність за результати.

В 5-6 класах проводиться є інтегрований курс Science, який дає можливість почати учням опановувати дослідницькі навички та продовжуються відпрацьовуватися навички роботи в команді.

Учні 7-9 класів тричі на рік здають триместровий екзамен, який об'єднує три предмети та включає в себе не лише демонстрацію певних знань, а також реальний продукт своєї діяльності (частіше індивідуальний), наприклад: макет, модель, книгу, журнал, буклет. Тут більше уваги вже на індивідуальний результат, що включає в себе вміння планувати свій час та зусилля, креативність, практичне застосування знань, відповідальність, самостійність.

Учні 10–11 класів об'єднані в так звані факультети: медіа, природничо-науковий, соціальний. Вибір факультету – справа учнів, адже вони обирають його з метою розуміння свого подальшого професійного шляху. Один день в тиждень учні працюють на факультеті і наприкінці триместру презентують на загальні результати своєї роботи: виставка в арт-галереї, журнал, дослідження, дитяча громадська організація, спектакль, імітаційна гра. Така діяльність дає учням можливість зрозуміти себе, свої схильності, обрати подальше навчання чи, навпаки, переосмислити свій попередній вибір.

Школа відкрита зовнішньому світу, тому багато часу учні проводять поза межами школи: екскурсії, зустрічі з експертами, виставки, театр, а також в школу запрошують професіоналів: режисери, юристи, соціологи, журналісти та ін. І двічі на рік (травень для 7, 8, 10 кл., вересень для 9-11 кл.) проводиться «Занурення» – поглиблене вивчення певної теми («Професія майбутнього», україно-польський «Проблеми і перспективи розвитку старопромислових регіонів України та Польщі», «На перехресті епох» та ін.), коли на тиждень учні «занурюються» в певну проблему та за певним сценарієм (імітаційна гра, дослідження, дебати та ін.) розробляють або власне бачення вирішення проблеми, або презентують певний продукт своєї

діяльності. Також школа має свій дебатний клуб, в якому учні з 8 класу опановують вміння критичного мислення, проводять тричі на рік дебатні турніри, беруть участь в інших турнірах та організують раз на рік свій «Афінський форум».

Ще однією з організаційних форм індивідуалізації є дистанційне навчання. Дистанційне навчання обирається учнями (за згодою батьків), коли інтереси дитини настільки глибокі, повністю усвідомлені самою дитиною, а школа не в змозі задовольнити потреби такого уня, а також якщо дитина вимагає абсолютно несумісного з класно-урочною системою (при всій її різноманітності в школі) організації власного темпу, місця, змісту засвоєння навчального матеріалу.

Дистанційне навчання в школі організоване таким чином, що учні разом з вчителями, за допомогою тьютора складають індивідуальний навчальний план, який передбачає засвоєння дисципліни в режимі, зручному дитині. При цьому учень отримує консультативну допомогу від вчителя, критерії (вимоги) до кожної теми з кожного предмету, може користуватися іншими можливостями для засвоєння програмного матеріалу, а також супровід тьютора.

Отже, завдяки варіативності, відкритості освітнього середовища за рахунок взаємодії школи із зовнішніми експертами та професіоналами, залученні учнів до свідомого вибору і формуванні власного освітнього шляху, тьюторській підтримці - ефективність індивідуалізації навчально-виховного процесу стає реальною.

В Польщі тьюторинг в школах впроваджується з 1994 року. Початок було покладено школою ALA (Autorskie Licea Artystyczne i Akademickie), яка з 1994 року реалізує індивідуалізацію в своїй навчально-виховній діяльності. Але найбільшого поширення в школах тьюторинг набуває у Польщі з середини 2000 років та підтримується на державному рівні. Другий рік в Польщі працює державна програма, яка надає можливості вчителям підвищити свою кваліфікацію та стати сертифікованими тьюторами. Нижче представимо досвід декількох польських шкіл.

Ліцей № 38 м. Познань впроваджує тьюторинг з 2014 року тільки у других класах ліцею (що відповідає 14-15 рокам). Таке рішення було обумовлено тим, що учні не здають в цьому класі екзамени, вже адаптувалися в новій школі (в Польщі початкова школа та ліцей відокремлені), досить добре розуміють, які предмети вже їм більше подобаються. Але, на жаль, в цьому віці учні не використовують повною мірою свій потенціал, або не розуміють взагалі яким він є. Педагоги ліцею прийняли рішення, що тьюторинг допоможе в розвитку учнів, допоможе «розкрити крила» так, як учням це буде цікаво. В ліцеї працює індивідуальний тьюторинг, кожен тьютор має від двох до трьох підопічних та працює з ними щотижня протягом півроку.

Що дав тьюторам цей досвід? За словами тьюторів ліцею: новий погляд на працю з молодого особою. Такий метод вимагає від вчителя креативності та багато роботи. Часто тьютори виходили за межі своїх звичайних професійних щоденних справ, відновлювали контакти з давніми знайомими, поверталися до давніх вподобань, відкривали самих себе та, взагалі, забули про рутину. Завдяки тьюторингу, за словами тьюторів, легше побачити молодого людину як цілісну особистість, інколи відкрити того, хто раніше ховався на «останній парті».

Учні в свою чергу повірили у себе, їх мрії виявилися абсолютно реальними, якщо не сьогодні, так у майбутньому. Довели собі, що якщо щось здається важким сьогодні, то взагалі не є неможливим. Навчилися самостійності, креативності та відповідальності за свої зобов'язання. Найважливіше, що після тьюторингу, коли знову опинилися на своїй «останній парті», не згорнули крила.

Вроцлавська спілка шкіл № 6 впровадила індивідуалізацію в контексті інтеграції, адже ідея впровадження тьюторингу з'явилася на підставі багатолітнього досвіду роботи з учнями в дусі взаємної інтеграції дітей з особливими потребами та працездатних учнів. Піклуючись про цілісний розвиток підопічних було включено

тьюторинг як метод, який сприяє всебічній освіті та вихованню в душі толерантності, поваги, а також вмінню визначати та реалізовувати поставлені собі цілі. Тому що в класах, в яких навчалися разом працездатні учні та з особливими потребами, вчителі спілки намагалися не лише надати дітям знання, а також навчити співжиттю у різноманітному суспільстві, щоб учні були здатні до поваги та допомоги іншим людям, вміли долати труднощі та ламати бар'єри, шукали можливості реалізувати те, що здається неможливим.

Прийнята у 2013 році модель тьюторингу доповнила класичні виховні методики, завдяки можливості впровадження індивідуальних відносин з учнем, а циклічність тьюторингу дала учням можливість перманентного підвищення рівня розуміння самого себе, що стало гарантією загального процесу розвитку учня.

Етапи впровадження тьюторингу в Спільці Шкіл № 6:

1. Проведення інформаційної кампанії для учнів, яка мала на меті познайомити їх з новою програмою та її методикою. Була проведена презентація для учнів, яка демонструвала власне методичку, позитивний вплив на розвиток особистості та сильних сторін учня. Також тьютори були завжди готові пояснити переваги тьюторингу всім, хто задавав питання вже після презентації. Термін реалізації: вересень

2. Проведення анкетування серед учнів. Анкетування ставило собі за завдання уможливити створення пар тьютор - підопічний, з урахуванням інтересів, сильних сторін, а також особистих уподобань вчителя та учня. Термін реалізації: початок жовтня.

3. Початок співпраці був урочисто відмічений: було представлено пари тьютор - підопічний, а учням вручено спеціальну залікову книжку. Термін реалізації: середина жовтня.

4. Реалізація тьюторіалів відповідно Програми Тьюторингу. Кожен тьютор працює з п'ятьма підопічними, зустрічаючись з кожним індивідуально раз в місяць. Під час одногодинних зустрічей тьютор реалізує один сценарій відповідно до індивідуальних потреб учня. Термін реалізації: жовтень-червень.

5. Урочисте закінчення Програми Тьюторингу, яке супроводжується наданням підопічному зворотного зв'язку (реалізація цілей, зміни, які відбулися). Звертається увага на сильні сторони учня, його таланти, які він до тих пір не міг розгледіти та які стали наочними під час тьюторської співпраці. Термін реалізації: кінець червня (час закінчення навчального року в Польщі).

6. Оцінювання Програми Тьюторингу – кожен тьютор аналізує тьюторіали з кожним учнем та представляє оцінку зустрічей в писемній формі, а також свої побажання до такої роботи в наступному навчальному році. Термін реалізації: початок липня.

Під час реалізації тьюторингу в наступних роках група тьюторів зустрічалась регулярно раз в місяць на зборах, на яких обговорювалися: прогрес Програми Тьюторингу в Спільці Шкіл № 6, удосконалення проведення тьюторіалів, підбір тем тьюторіалів, підбір завдань, які служать саморозвитку підопічних. Бувало, що під час зустрічей, які проходили в атмосфері довіри та конфіденційності, учні розповідали тьютору певні подробиці свого життя, а тьютор пропонував звернутися до іншого спеціаліста (психолог, наприклад) та спрямовував до нього.

Сценарій індивідуального тьюторингу охоплював шість етапів: побудова відносин, відкриття потреб розвитку, опрацювання плану розвитку, реалізація плану, індивідуальний шлях розвитку, підсумок співпраці. Тьютори працювали з працездатними учнями та учнями з особливими потребами, тому цілі для них були абсолютно різні. В більшості випадків цілі були визначені в області досягнення успіхів у навчанні, хоча були й такі: знайти своє місце в групі ровесників чи налагодити

взаємовідносини в родині. Досвід роботи з учнями з особливими потребами доводить, що особливі потреби не впливають на вибір конкретних цілей. Вибори залежали від темпераменту, самооцінки, почуття власної гідності, що в період дорослішання є найважливішим.

Найбільш захоплюючим етапом було досягнення визначених цілей, реалізація плану розвитку. Можливість підтримки підопічного, відкриття щораз більш широкого горизонту та шляхів розвитку, спільний пошук натхнення – ставало для тьюторів найбільшим викликом з одного боку, а з іншого, надало найбільшого задоволення від праці. Цей етап вимагав від тьюторів креативності, вміння показати учню те, що інколи ми й не бачимо. На цьому етапі також було видно, наскільки підопічні були готові до змін. Все це було підсумоване на останній зустрічі.

Після циклу тьюторіалів учні назвали позитивні сторони тьюторингу, який відкрив їм самих себе: суб'єктивне трактування та врахування потреб підопічного, відносини без оцінювання учня, сповнені автентичності, довіри, активне слухання тьютором свого підопічного, розуміння та сприйняття його планів, думок, регулярність та систематичність зустрічей, позитивне наставляння, віра в можливості підопічного, наставляння на зміни тощо.

Однією з тьюторських моделей в Польщі є сімейний тьюторинг, який реалізується в початковій школі. Досвід державної початкової школи ім. А. Міцкевича у м. Чижувка полягає у тому, що метою школи є спрямування праці вчителя на індивідуальний розвиток дитини в тісній співпраці з родиною (на основі індивідуалізації). В 1-3 класах реалізується програма тьюторингу, яка базується на вихованні в системі цінностей у тісній співпраці з родинами. В 4-8 класах програма включає у себе тьюторинг розвивальний та науковий.

Сімейний тьюторинг відбувався з обов'язковими зустрічами тьютора із батьками, щонайменше тричі на рік, але, як правило, зустрічі відбувалися значно частіше. Зустрічі могли відбуватися як дома в учнів, так й в школі. За спостереженнями тьюторів домашні зустрічі були більш відкритими, неформальними, тривалими в часі, присутні були двоє батьків. Тьютори відмітили, що дома між тьютором та батьками встановлювалися більш довірливі, партнерські відносини, що в кінцевому результаті давало більший ефект від співпраці. Зустрічі в школі тривали коротше, приходив, як правило, один із батьків, були більш формальні. В сімейному тьюторингу тьютори ставили собі за мету краще пізнати родину підопічного, їх цінності, способи та методи виховання дитини.

Теми тьюторіалів: на першій зустрічі батьки заповнювали формуляр «Мапа дитини» (авторська розробка тьюторів школи) та отримували завдання – написати гасло родини. Після чого відбулася розмова навколо цих завдань. Друга зустріч присвячена була вправі «Коло родини» та обговорення проміжних результатів індивідуального тьюторингу з дитиною, а також батьки отримували завдання «План...» - індивідуально для кожної родини. Третя зустріч присвячена була опрацюванню вправи «Сітка цілей родини» та визначенню тематики наступного циклу тьюторіалів.

Цінності, на які спирався тьюторинг та які формували у дітей: сміливість, повага, правдивість, ввічливість, розуміння інших, відчуття власної гідності, сила волі, увага до інших, вдячність, розумність.

Висновок. Авторські моделі роботи з учнями, що спираються на ідеї тьюторингу виникли через потребу зміни освіти масовій на освіту індивідуалізовану. Цей метод допомагає винайти потенціал учня, відкрити його таланти та мотивувати до навчання. А також посилює позитивні риси характеру, дозволяє спроектувати конкретний план розвитку, формує самосвідомість учня, навчає автентичності у відносинах та відповідальності за свої рішення. Завдяки тьюторській роботі стає

можливим не тільки передавати знання, а також сприяти становленню особистості молодшої людини з відчуттям власної гідності та неповторності, що надає тим самим їм переконання о власній цінності як людини.

Таким чином, можна констатувати, що завдяки варіативності; відкритості освітнього середовища за рахунок взаємодії школи з родиною, зовнішніми експертами та професіоналами; залучення учнів до свідомого вибору і формування власного освітнього шляху; тьюторській підтримці, ефективність індивідуалізації навчально-виховного процесу стає реальною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гордон Э., Морган Р., О'Мэлли Ч., Понтиселл Д. Революция в тьюторстве: прикладное исследование передового опыта, вопросов политики и достижений учащихся. Ижевск, 2010. 332 с.
2. Дуэк К. Гибкое сознание: новый взгляд на психологию развития взрослых и детей. Москва, 2017. 304 с.
3. Ковалева Т.М. Открытое образование и современные тьюторские практики. Москва. 2014. URL: <https://cyberleninka.ru/search?q=%D0%9A%D0%BE%D0%B2%DB0D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%A2.%D0%9C>
4. Ковалева Т. М., Кобыща Е. И., Попова (Смолик) С. Ю., Теров А. А., Чередилина М. Ю. Профессия «тьютор»: Москва. 2012, 246 с.
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи: ухвалено рішенням Колегії МОН України 20.10.2016 р. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html/>.
6. Селигман М Новая позитивная психология: Научный взгляд на счастье и смысл жизни Москва. 2006, 368 с.
7. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий. Т.1. Москва. 2006, 816 с.
8. Теров А. А. Результат индивидуализации образования: компетентность обучающегося в области образовательной самоорганизации. Материалы VIII Международной научно-практической конференции и I научно-практической коучинговой конференции (27-28 окт. 2015 г., г. Москва). Москва. 2015, 122–129 с.
9. Швець Т.Е. Тьюторинг. Практики впровадження. Київ. 2017, 120 с.
10. Barbara Bray, Kathleen McClaskey Make Learning Personal. URL: <http://ebook.lib.hku.hk/CADAL/B3140909X/>. <http://info.itslearning.net/rs/itslearning/images/itslearning-make-learning-personal11.pdf>
11. Budzyński M., Czekerda P., Zalewski Z., Zembrzuska A. Traczyński J., Tutoring w codzienności szkolnej uczniów, nauczycieli i rodziców ALA. Tutoring w szkole. Między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej. Wrocław. 2009, 115 с.
12. Czayka-Chelmińska, Metoda tutoring. Tutoring. W poszukiwaniu metody kształcenia liderów, Stowarzyszenie Szkoły Liderów. Warszawa. 2007, 59 с.
13. Czekerda P., Fingas B., Szała M. Tutoring. Teoria, praktyka, studia przypadków. Warszawa. 2015, 335 с.
14. Podstawy Edukacji. Wydawnictwa Naukowego im. Stanisława Podobińskiego AJD. Sarnat-Ciastko A. Tutoring, coaching i mentoring w polskiej szkole? Między chaosem a autentyczną potrzebą. Częstochowo. 2015, № 8. 141-152 с.
15. Religa J. Przewodnik metodologiczny dla mentorów i tutorów, Instytut technologii Eksploatacji. Radom. 2011, 29 с.

Швець Тетяна Едуардівна. Тьюторські практики індивідуалізації: досвід українських та польських шкіл.

У статті актуалізовано необхідність впровадження освітніх практик індивідуалізації, які відповідають викликам часу, сприяють подоланню суперечності між вимогами сучасності до особистості та традиційними освітніми практиками. Проаналізовано найбільш ефективні умови для реалізації на практиці індивідуалізації освіти. Приділено увагу практикам індивідуалізації в українських та польських школах: описано тьюторські моделі шкіл, їх основні особливості та напрями діяльності, а також результати.

Ключові слова: індивідуалізація, тьюторинг, тьюторська модель, освітнє середовище.

Shvets Tetiana. Tutoring practices of individualization: the experience of Ukrainian and Polish schools.

The article is focused on the need to implement individualization educational practices. Such practices meet the challenges of modern times, contribute to overcoming the contradiction between the modern requirements set for a personality and the traditional educational practices. The most effective conditions for implementation of individualization in education are analyzed. Attention is paid to the practice of individualization in Ukrainian and Polish schools: the tutoring models of schools, their main features and directions of activity, as well as the effects of those are described.

Key words: individualization, tutoring, model of tutoring, educational environment.

UDC 378

KARPINSKA-MUSIAL BEATA,
PhD, University of Gdańsk,
Gdańsk, Poland

ACADEMIC TUTORING AS A SPACE FOR BUILDING RESILIENCE IN STUDENTS: FROM STRUCTURE TO PERSONAL EMPOWERMENT

1. Introduction

Higher Education (HE) in Europe has been subject to a heated scholarly debate for the recent two decades. This debate concerns numerous aspects of educational issues: from political and economic considerations regarding quality assurance and keeping high employment rate to the ideological and methodological paradigms dominant inside the very institutions. Education has always been in service of politics, power agents or social and cultural turns, so the above controversies have accompanied its development for ever. Nevertheless, cultural and linguistic turns of the 20th century, as well as the post-millennial transformations, have given it a totally new and complex identity. In the beginning of the 21st century this is the identity featured by discourses of individualism, student-centeredness, progress, development, dialogue, support, success and effectiveness. It must be noticed, however, that ideologies standing behind particular aims of higher education are at least several, each of them naming a particular function from a different paradigmatic perspective. The dominant issues nowadays concern a neoliberal, critical, humanistic, social and, newly coined and still in the process of construction, post-critical perspectives. In fact, all of them intertwine, as education can never be viewed in isolation from the uniqueness of a human being, society he or she lives in, surrounding political power forces, ideological influence and, finally, mechanisms that are ubiquitous in a didactic process (specific teaching and learning methodologies).

In the following paper one of the possible approaches to education framed by the highly humanistic approach shall be discussed. Its basis is a personalized dialogue of two subjects: teacher and student, executed in the form of an **academic individual tutorial**. The history, theoretical background, function and methodology of academic tutoring shall be recalled, and authentic examples of its implementation in Polish HE institutions shall be quoted. Personalizing education will be presented as a recommended (although not an